

دی‌دگاه

شماره: ۱۷۹	موضوع: تحلیل هزینه-فایده حرکت به سمت نظام سه نرخي ارز
تاریخ: ۱۳۹۱/۰۵/۱۴	
تهیه و تنظیم: احمد تشکیری	
<p>توضیح اجمالی:</p> <p>بدنبال بروز چالش‌هایی در بازار ارز برخی پیشنهادات و راهکارهای اجرایی برای برون رفت از وضع موجود همچون بکارگیری نظام سه نرخي ارز پیشنهاد شده است که براساس آن کالاهای اساسی ارز مرجع ۱۲۲۶ تومانی، کالاهای سرمایه‌ای و واسطه‌ای ارز ۱۵۰۰ تومانی و کالاهای لوکس نیز ارز بازار آزاد دریافت خواهند کرد. در خصوص پیشنهاد مذکور این سوال قابل طرح است که در چارچوب تحلیل هزینه-فایده حرکت به سمت نظام سه نرخي ارز منطقی است؟</p> <p>مزایای نظام سه نرخي و پیش نیاز اجرای آن: بطور قطع ایده پشت نظام سه نرخي ارز امکان مدیریت منابع ارزی کشور و هدایت آن به بخشهای دارای اولویت با قیمت پایین‌تر و بالعکس است. به عبارت دیگر با توجه به محدودیت منابع ارزی امکان تخصیص ارز با قیمت‌های بالاتر به کالاهای لوکس و به تبع آن کاهش واردات کالاهای مذکور و همچنین تخصیص ارز مرجع ۱۲۲۶ تومانی به کالاهای اساسی به منظور مدیریت و تنظیم کارآمدتر بازار کالا در شرایط تورمی میسر می‌شود. البته بدیهی است دستیابی به چنین هدفی در سایه امکان رصد و پیگیری ارز تخصیص یافته به منظور عدم انحراف آن قابل تحقق است. به بیان ساده چه تضمینی وجود دارد که ارز دریافتی با نرخ مرجع ۱۲۲۶ تومان برای واردات کالاهای اساسی (به‌عنوان مثال) سر از بازار آزاد در نیاورد؟</p> <p>معایب نظام سه نرخي: بدان دلیل که فعالان اقتصادی تصمیم‌گیری‌های خود در زمینه‌های تولید و سرمایه‌گذاری را بر پایه اطلاعاتی شکل می‌دهند که سیستم قیمت برای آنان فراهم می‌کند، تحت غیرقابل اطمینان شدن قیمت‌ها، کیفیت تصمیم‌گیری‌های یاد شده کاهش می‌یابد. این مساله کارآمدی پروژه‌های سرمایه‌گذاری و تولیدی را با مخاطره مواجه کرده و کاهش تولید و درآمد ملی را منجر می‌شود. براین اساس ایجاد نظام چندنرخي ارز از طرق مختل کردن نظام بازار به ایجاد سردرگمی فعالان اقتصادی، عدم تخصیص بهینه منابع، ایجاد چالش در بخشهای تولیدی و مولد و هدایت منابع به سمت فعالیت‌های غیرمولد خواهد شد. همچنین تحت نظام چند نرخي ارز زمینه برای ایجاد رانت، فساد و بروز اعمال غیرمنصفانه باز خواهد شد (نمونه ساده‌ای از چنین اعمالی را می‌توان از طریق دریافت ارز به نرخ مرجع برای ورود کالاهای اساسی و فروش آن در بازار آزاد یا اختصاص برای ورود کالای غیراساسی مشاهده کرد).</p> <p>نکات کلیدی:</p> <p>ایده بکارگیری نظام سه نرخي ارز اگرچه در ظاهر دارای منافی است اما بدلیل عدم وجود پیش نیازهای آن در صحنه اجرایی کشور به بروز تبعاتی همچون بروز فساد، رانت و انح راف منابع ارز تخصیصی به گروه خاص منجر خواهد شد. شایان ذکر است از دیگر تبعات این سیاست می‌توان به ابهام در درآمدهای ریالی ناشی از فروش ارز، بروز تبعات تورمی و فشار بر کمبود نقدینگی تولیدکنندگان و ... اشاره داشت. به بیان ساده بنظر می‌رسد کفه ترازوی تبعات منفی بر کفه ترازوی پیامدهای مثبت فایق خواهد شد و لذا اجرای چنین سیاستی از منظر تحلیل هزینه- فایده منطقی بنظر نمی‌رسد. براین اساس پیشنهاد می‌شود در راستای ایجاد شفافیت در سیستم قیمت‌ها و بهبود فضای کسب و کار تولیدی- تجاری حرکت به سمت نظام تک نرخي بجای حرکت به - سمت نظام سه نرخي مطمح نظر سیاست‌گذاران قرار گیرد.</p>	
تأیید رئیس گروه مشاوران:	تأیید رئیس مؤسسه: